

ORGANIZAȚIILE NONGUVERNAMENTALE REGIONALE ȘI DREPTURILE PERSOANELOR TINERE

IGNATIUC Tatiana, lector universitar,
Universitatea de Stat din Moldova

***Abstract:** Youth regional NGOs are unique in the extent they are mainly focused on the views and serving the needs and interests of young people. They also provide a space where young people can learn and experience the opportunities and challenges of participating in decisions and actions with other young people. They can be structured organizations or they can be informal groups of young people. It is important that young people have the opportunity to join a youth organization of their choice in their community if they so wish.*

Termenul “organizație nonguvernamentală” (abreviat ONG; în engleză NGO) a apărut după cel de-al Doilea Război Mondial, care a fost inițial inventat de către Organizația Națiunilor Unite (ONU). Pentru prima dată termenul “nongovernmental organizations” a fost prevăzut în art. 71 din

Carta Națiunilor Unite [¹], potrivit căruia ONG-urilor le este recunoscut un rol consultativ în procesul de elaborare a politicilor și adoptare a deciziilor în cadrul ONU [²]. Acest moment a determinat oamenii de știință să utilizeze acronimul ONG (și, respectiv, echivalentul său – organizație nonguvernamentală) numai atunci când se referă la acei actori societali care (în baza criteriilor ONU) sunt organisme internaționale și se angajează în activitatea desfășurată de ONU. Ulterior, mai ales începând cu anii '80, termenul ONG a devenit popular și pentru alți diferiți actori societali implicați în afara cadrului ONU, la nivel internațional și regional, fiind recunoscut atât de către academicieni, cât și de activiștii înșiși [³].

Înainte de răspândirea sa largă, termenul ONG a fost consolidat în practica ONU, autorii utilizând și alte expresii, precum „*organizații private*” sau „*grupuri internaționale de presiune*”. Bunăoară, Liga Națiunilor a folosit expresia „*agenții de voluntariat*”.[⁴] În prezent însă, termenul ONG a devenit unul proeminent în cele mai multe limbi ale lumii.

Printre cele mai importante organizații nonguvernamentale regionale se evidențiază:

- *Forumul Asiatic al tineretului* (APYF);
- *Consiliul asiatic al tineretului* (AYC);
- *Consiliul comitetelor naționale europene de tineret* (CENYC);
- *Federația europeană pentru învățarea interculturală* (EFIL);
- *Programul internațional internship privind drepturile omului* (IHRIP);
- *Asociația universitară africană UNESCO*;
- *Asociația universitară arabă UNESCO*.

Una din particularitățile principale ale reglementării drepturilor persoanelor tinere la nivel regional este prezența colaborării dintre ONG de tineret și organele puterii de stat. Trebuie de remarcat faptul că o asemenea colaborare este diferită în anumite regiuni:

- 1) *Uniunea Europeană*;
- 2) *Asia*;
- 3) *Regiunea Țărilor Balcanice*;
- 4) *Liga Arabă etc.*

În opinia noastră, pentru claritate trebuie să ne oprim asupra examinării unor instrumente care reglementează participarea ONG-urilor la sistemul de protecție a drepturilor persoanelor tinere. *Uniunea Europeană*. La nivel european, politica pentru tineret este un domeniu în care deciziile se i-au prin procedura legislativă ordinară. O serie de programe europene promovează schimburile de tineri atât în cadrul UE, cât și cu țări terțe. În cadrul UE a fost adoptat doar un document care a reflectat participarea ONG-urilor la reglementarea drepturilor persoanelor tinere la nivelul dat. Este vorba despre *Carta Europeană a drepturilor tineretului*, adoptată în cadrul Forumului tineretului european din anul 1993. (revizuită 21 mai 2003).

Această Cartă recunoaște caracterul reprezentativ al tineretului și este primul document care reglementează în mod expres drepturile persoanelor tinere. Cartă constituie rezultatul activității ONG-urilor în cadrul UE. Obiectivele ONG-urilor de tineret constau în formarea unor orientări politice sau a unor reguli care să stabilească niște standarde în domeniul protecției drepturilor persoanelor tinere și să reflecte într-o măsură deplină necesitățile tineretului european. Articolul 1 al Cartei definește noțiunea de „*tineret*”. Astfel, tineretul întrunește orice persoană cu vârsta cuprinsă între 15 și 25 de ani. O astfel de definiție a vârstei se deosebește de noțiunea de tineret, definită în cadrul ONU, fiind mărită limita de sus a vârstei. Extinderea limitei de sus a vârstei este condiționată de faptul că, în majoritatea cazurilor, studentul european este persoana a cărei vârstă depășește 24 de ani, astfel ONG-urile au propus protecția persoanelor tinere prin mărirea limitei de sus a vârstei. Cartă stabilește blocul general al drepturilor persoanelor tinere, respectarea cărora trebuie să se pună în aplicare fără vreun criteriu de discriminare (art.3).[⁵]

¹ Carta Națiunilor Unite, semnată la San Francisco la 26 iunie 1945, la încheierea Conferinței Națiunilor Unite pentru Organizația Internațională și a intrat în vigoare la 24 octombrie 1945.

² Martens K. Examining the (Non) Status of NGOS in International Law. In: *Indiana Journal of Global Legal Studies*, 2003, Volume 10, Issue 2, Article 1, p.1-24.

³ Mawlawski F. The evolving role of non-governmental actors. In: *Journal of International Affairs*, 1993, nr.46(2), p.391-414.

⁴ Salamon L.M., Anheier H.K. Defining the nonprofit sector: a cross-national analysis. New York: Comparative Nonprofit Sector Project, 1997, p.520.

⁵ Ungureanu C., Nemțoi G. NGO-s as Instrument of Democracy. In: *International Journal of Humanities and Social Science*, vol.3. No.16 [Special Issue-August 2013], p.110-113.

Din prevederile Cartei pot fi scoase în evidență câteva grupuri de drepturi și libertăți ale tineretului, și anume:

1) *drepturile și libertățile personale* (dreptul la locuință – art.12; dreptul la un mediu înconjurător sănătos – art.13; dreptul la libera circulație – art.16; dreptul la viața privată – art. 20; dreptul la demnitate – art.22; dreptul la naționalitate – art.24);

2) *drepturile și libertățile politice* (dreptul la informație – art.6; dreptul de participare la gestionarea treburilor publice – art.14; dreptul la satisfacerea serviciului militar – art.30);

3) *drepturile sociale* (dreptul la ocrotirea sănătății – art.9; dreptul la îndemnizații sociale);

4) *drepturile culturale* (dreptul la formarea profesională – art.4; dreptul la instruire – art.5);

5) *drepturile economice* (dreptul la muncă – art.7).

O atenție deosebită se acordă reglementării *drepturilor social-economice*. Articolul 7 din Cartă garantează punerea în aplicare a dreptului tineretului la muncă. Aliniatul 1 din art.7 obligă statele membre ale Cartei să întreprindă toate măsurile necesare pentru crearea locurilor de muncă. O atenție aparte trebuie să fie acordată oferirii unui loc de muncă persoanelor tinere care nu dețin nici o calificare. Însă aici este necesar să fie luat în considerare faptul că această categorie de tineret activează, de regulă, la locurile de muncă care nu asigură realizarea corespunzătoare a dreptului la muncă.^[1] De exemplu, munca forțată. Articolul 9 al Cartei stabilește faptul că munca forțată este interzisă în raport cu tineretul; unul din temeiul acestei interdicții a muncii forțate cu referire la tineret constă în imposibilitatea de a asigura o dezvoltare educațională și personală corespunzătoare, care trebuie să fie prezentă la punerea în aplicare a dreptului la muncă al tineretului.^[2]

Scopul politicii de tineret, consolidată în Cartă, constituie condiția privind acordarea obligatorie de îndemnizații sociale tinerilor care nu au un venit permanent. Introducerea acestei reguli a fost condiționată de faptul că fiecare stat, care a semnat această Cartă, este un stat social și astfel el asigură susținerea socială a tineretului la toate nivelurile puterii (art.10). În modul acesta, drepturile sociale ale persoanelor tinere sunt una din orientările principale ale politicii de tineret a fiecărui stat din UE. Articolul 11 din această Cartă stabilește, de asemenea, standardele privind realizarea dreptului la ocrotirea sănătății. În acest caz, se stabilește, mai întâi de toate, asigurarea obligatorie a accesului tinerilor, care nu au un venit permanent, la sistemul de sănătate. Una din condițiile ocrotirii sănătății este punerea în aplicare a dreptului la un mediu înconjurător sănătos (art.13). Un element al acestui drept este dreptul persoanelor tinere la obținerea informației și la informarea autorităților publice cu privire la starea mediului înconjurător.

Carta acordă o atenție deosebită realizării drepturilor politice ale tineretului, deoarece ONG-urile sunt, mai întâi de toate, manifestarea drepturilor și libertăților politice ale tineretului. Astfel, art.14 al Cartei stabilește faptul că Guvernele trebuie să întreprindă toate măsurile pentru a asigura participarea efectivă a tineretului la viața politică, economică, socială și culturală, de exemplu, prin intermediul creării organizațiilor nonguvernamentale de tineret.

Un element esențial al politicii de tineret este punerea în aplicare a dreptului la viața privată (art.20). În contextul dat, dreptul la viața privată include următoarele componente:

1) *dreptul la întemeierea unei familii;*

2) *dreptul la confidențialitatea corespondenței;*

3) *dreptul la respectarea vieții private;*

4) *dreptul la demnitate.*

Un astfel de conținut al dreptului la viața privată este generat, mai întâi de toate, de faptul că tinerii au dreptul la dezvoltarea spirituală, personală și morală, fără implicarea oricăror circumstanțe și persoane, inclusiv fără implicarea părinților. Dreptul la demnitate în contextul dreptului la viața privată, este considerat ca protecția tineretului împotriva torturilor, tratamentelor inumane și pedepselor care înjosesc demnitatea, chiar dacă un asemenea tratament rezultă din comunicarea în cadrul familiei.^[3]

Drept bază pentru reglementarea drepturilor persoanelor tinere este și evidențierea unui asemenea drept, cum este *dreptul la naționalitate* (art.24). ONG-urile de tineret pun accent pe acest drept în calitate de element al protecției tinerilor reprezentanți ai minorităților naționale. Fiecare tânăr

¹Sectorul neguvernamental din RM: studiu național. Coord: Sali N. și M. Lașcu. Chișinău: Centrul editorial al Universității de Criminologie, 2002, pag.152.

²Carta Europeană a drepturilor tineretului 1993, (revizuită 21 mai 2003).

³Clarke G. Non-governmental organizations (NGOs) and politics in the developing world. In: Political Studies, 1998, nr.46(1), p.36-52.

are dreptul să-și determine de sine stătător naționalitatea sa (alin.1. art.24 din Cartă). Totodată, tânărul, care aparține unei minorități naționale, are dreptul la instruire în limba maternă în instituția unde învață.^[1]

Și, în concluzie, trebuie de menționat faptul că, în caz că i-au fost încălcate drepturile și libertățile recunoscute în Carta europeană, tineretul are dreptul să se adreseze pentru apărare în organele competente, indiferent de nivelul lor, precum și să primească asistență juridică calificată.

Țările Asiei. Organizațiile nonguvernamentale de tineret din Asia (*Comunitatea asiatică Boy Scouts, Asociația asiatică a organizațiilor nonguvernamentale de tineret* etc) au adoptat Acordul tineretului asiatic în cadrul Conferinței internaționale a ONU pentru drepturile omului (1993). În primul rând, trebuie de menționat faptul că strategia protecției drepturilor persoanelor tinere în această regiune se distinge prin caracterul său agresiv, care trece ca o panglică roșie prin tot Acordul.^[2] Ca bază pentru adoptarea Acordului tineretului asiatic au fost invocate următoarele cauze:

1. Asia este o regiune bogată atât din punct de vedere al factorului uman, cât și al resurselor naturale. Totodată, Asia este o regiune unde încălcarea drepturilor omului are loc în mod sistematic;
2. Lupta permanentă împotriva violării bazelor vieții cotidiene, a mediului, a culturii și tradițiilor rasiale din regiune;
3. Situația femeilor în regiune;
4. Ponderea tineretului în raport cu numărul total al populației constituie 60% și necesită protecția drepturilor omului, care devine imposibil de realizat fără protecția întregului bloc de drepturi și libertăți ale omului și cetățeanului în această regiune.

În Asia politica de tineret trebuie să fie promovată sub egida dezvoltării, a coexistenței pașnice, a democrației. *Regiunea Europei de Est.* În regiunea Europei de Est a fost adoptată *Declarația cu privire la drepturile persoanelor tinere și organizațiilor de tineret* din 1992 (mod. și completat în 2003). Tineretul este încrezător că fiecare stat din regiunea Europei de Est este obligat să respecte, să promoveze și să apere valorile general-umane și drepturile omului împotriva unor forțe și influențe antidemocratice. Toate legile trebuie să fie adoptate cu susținerea societății civile, pornind de la premisa că statul și societatea sunt parteneri egali. ONG-urile de tineret trebuie să-i asigure acestuia posibilitatea de a soluționa nu doar problemele proprii, ci să-și promoveze opinia în întreaga societate. Rolul acestor organizații constă în aceea ca să informeze și să instruiască tineretul în vederea respectării legislației atunci când urmărește soluționarea problemelor și satisfacerea necesităților sale în cadrul statului democratic. Toate aceste condiții au servit drept bază pentru adoptarea *Declarației Europei de Est.*^[3]

Obiectivul principal al Declarației cu privire la drepturile tineretului și organizațiilor de tineret în Europa de Est constă în perfecționarea sistemului cu privire la schimbul de informație dintre ONG-urile de tineret din regiunea Europei de Est și cele din Europa Centrală. Declarația stabilește crearea unui centru informațional între Estul și Vestul Europei. *Regiunea Balcanică. Declarația Balcanică de colaborare în domeniul tineretului* (1992). Declarația în cauză reprezintă o expunere succintă a obiectivelor, proclamate de către organizațiile nonguvernamentale de tineret în cadrul unei conferințe care a avut loc în anul 1992. Trebuie de menționat faptul că documentul în cauză nu a fost modificat sau completat. Declarația constă din 8 articole, sarcina principală al căror cuprinde asigurarea colaborării în cadrul Regiunii Balcanice nu doar a ONG-urilor de tineret, ci și a tineretului în general.^[4]

Articolul 1 stabilește principiile de punere în aplicare a următoarelor dispoziții:

- 1) principiul egalității între genuri, națiuni și reprezentanții unor diverse grupuri sociale și organizații;
- 2) principiul înțelegerii – în primul rând, este vorba de asigurarea informației exhaustive despre activitatea ONG-urilor de tineret și interzicerea discriminării după diferite criterii, deoarece prezența discriminării este un obstacol pentru înțelegere în interiorul tineretului;
- 3) principiul coexistenței pașnice a fost înaintat pentru a proclama și promova ideile și standardele protecției drepturilor omului fără aplicarea violenței sau a unor măsuri coercitive.

¹Archer A. Methods of multilateral management: The interrelationship of international organizations and NGOS. In: Trister, G.T., The US, the UN and the Management of Global Change, UNA-USA, New York, 1983, p.303-326.

²Jura C. Rolul organizațiilor nonguvernamentale pe plan internațional. București: All Beck, 2003, pag.253.

³Declarația cu privire la drepturile persoanelor tinere și organizațiilor de tineret din 1992 (mod. și com. în 2003).

⁴Declarația Balcanică de colaborare în domeniul tineretului (1992).

Aici se poate remarca faptul că principiile în cauză sunt, într-o măsură diferită, specifice și altor regiuni și au fost înaintate nu doar ca principii de activitate pentru ONG-uri, ci și ca scopuri de bază pentru politica de tineret în ansamblu. Ca urmare a adoptării Declarației de colaborare în domeniul tineretului, a fost creat Centrul regional balcanic, obiectivele căruia au fost: asigurarea unui dialog permanent între organele puterii de stat și organizațiile nonguvernamentale de tineret, organizarea programelor educaționale pentru tineret, precum și stabilirea contactelor pentru tineret – reprezentanți ai unor diferite țări din regiune.

Analizând rezultatele obținute în cadrul întrunirilor dintre ONG-urile de tineret din anumite regiuni, se poate conchide că scopul principal al documentelor, adoptate în cadrul fiecărei întruniri, este protecția drepturilor omului. Totodată, accentul se pune pe sistemul general de protecție a drepturilor omului, și nu pe evidențierea tineretului din mulțimea de oameni, care dețin aceleași drepturi. ONG-urile de tineret propun doar măsuri speciale pentru guverne și organele puterii de stat în vederea asigurării drepturilor și libertăților tineretului. Întreaga activitate a ONG-urilor de tineret din cadrul regiunilor, se concentrează pe proclamarea drepturilor omului, *fixate în Declarația Universală a Drepturilor Omului*.